

מראי מקומות - חגיגה

ה.

א. אלמא קסבר חגיגת י"ד לאו דאורייתא

כ' תוס' דאף דמבואר באיזה ברייתות דס"ל דחגיגת י"ד דאורייתא, וא"כ לכאור' יש להק' איך פליג ר' אשי עליהם, אולם י"ל דס"ל לר' אשי כתנא דמתני' דפסחים, דמבואר דס"ל דחגיגת י"ד לאו דאורייתא, דהא ס"ל לתנא דהתם דרשות היא ולא חובה, וכ"כ תוס' בפסחים (ע), דמה דס"ל לתנא התם דחגיגת י"ד לאו חובה היא, היינו משום דס"ל דחגיגת י"ד לאו דאורייתא. אולם ע' ברמב"ם (קרבן פסח ג, ג), שכ' דחגיגת י"ד רשות היא ואינה חובה, ובהמשך דבריו כ' דאסור להניח מבשר חגיגת י"ד ליום שלישי, שנא' ולא ילין מן הבשר, אלמא דס"ל דחגיגת י"ד דאורייתא. וביאר המהר"י קורקוס שם, דס"ל להרמב"ם דאפי' אם מדאורייתא היא, מ"מ אינה חובה, ולכן אינה דוחה שבת. וכ' דאפי' מה דא"י בסוגיין דחגיגת י"ד לאו דאורייתא, אין הכוונה דלאו דאורייתא היא ממש, אלא כוונת הגמ' לומר שאין חיוב מן התורה אלא רשות, מדלא קאמרי' "דרבנן הוא", דהא כאן איננו צריכים לומר דהוא מדרבנן, רק דלאו חובה היא, ולכן שפיר הובא מן המעשר.

ב. חזקי' אומר טופלין בהמה לבהמה

ומבואר בהמשך הסוגיא דצריכין קרא לומר דטופלין. ולכאור' ק', דבשלמא הא דס"ל לר' יוחנן, דטופלין מעות למעות, שפיר צריך קרא, דה"א דהוצאות הבהמה של חיוב צריך להיות ממעות חולין, שהרי זוהי בהמה של חיוב, וחייב להביאה. אבל לפי חזקי', הרי הבהמה השני' אינה של חיוב כלל, וא"כ למה ס"ד שלא יהי' יכול להשתמש במעות מעשר לקנות בהמה שני'. וביאר בחי' ר' ארי' לייב (א', כ"א, ב'), דבאמת יש ב' דינים בהא דצריך להביא הבהמה מן החולין. א', דהגברא אינו נפטר מחובתו ע"י קרבן שהובא ממעות מ"ש. ב', שיש דין בגוף קרבן חובה, שצריך להיות מובא מן החולין. וא"כ, כיון דכל קרבנות שהביא ביום א' תורת חגיגה עליהם, ה"א שאינן באין אלא מן החולין, דנהי דמדין א', שהגברא אינו נפטר מחובתו ע"י קרבן שהובא ממעות מ"ש, פשוט שיוכל להביא קרבן שני ממעות מ"ש, אבל בדין ב', שיש דין בגוף הקרבן שצריך להיות מובא מן החולין, י"ל דחגיגה שם קרבן חובה עליו, ולכן צריך להיות מובא מן החולין, קמ"ל קרא דטופלין. וביאר דגדר חי' הקרא הוא, דחי' התורה דדין ב' לא נאמר בקרבן חגיגה, ורק היכא דחל החיוב על הגברא צריך להיות המעות מחולין, אבל היכא שהחיוב הוא רק מצד חלות שם הקרבן, שהוא קרבן של חיוב, בזה אין דין שצריך להיות המעות מחולין, וע' גם בחזון איש (או"ח קכ"ט, ה' [ב']) שפ"י על דרך זה.

ועפ"ז ביאר ר' לייב שם שי' ר' יוחנן, דס"ל טופלין מעות למעות, דהא א"י בתוספתא דיכול להביא קרבן חגיגה בשותפות [וכ"כ הטורי אבן לעיל (ו. ד"ה הראי' ב' כסף)], דבין קרבן ראי' ובין קרבן חגיגה יכולים להיות בשותפות, ודלא כמו שדייק המנחת חינוך (פ"ח, א') מדברי רש"י דאינו בא בשותפות [עכ"פ החגיגה]], ורק שצריך להיות ב' מעות כסף משלו. וא"כ, מהו החידוש דיכול לטפול מעות למעות, למה גרע מאחר שהצטרף עמו. ולכן פי' כנ"ל, שיש דין על הקרבן שצריך להיות מחולין, וא"כ אין ראי' כלל מהא דיכול להצטרף עם חבירו, שהרי סכ"ס הרי קרבן זה כולו בא מן החולין, וא"כ אין מזה ראי' דיכול לטפול מעות למעות. ועכשיו באה התורה וחי' דאין דין זה כלל בחגיגה, אלא אם קיים חיובו ליתן מעות מחולין, אי"צ שכל הקרבן יהיה בא מן החולין [וע"ש מה שביאר המח' ר' יוחנן וחזקי' עפ"ז, ואכמל"י].

ג. טופלין בהמה לבהמה ואין טופלין מעות למעות, וכו' פרש"י, למר אתחזי לי' שפיר טפי יציאת ידי חובתו מן החולין כשמביא בהמה שלמה מן החולין, ולמר אתחזי לי' שפיר טפי כשחולין מעורבין עם כל אכילותיו. וביאר החזון איש (או"ח קכ"ט, ו' [ב']), דחזקי' ס"ל דקרבן שלם צריך להיות מן החולין, וא"כ א"א לטפול מעות למעות, ור' יוחנן סבר דכל קרבן צריך להיות מן החולין, אלא דיכול לטפול לו המעות מעשה, ועי"ז יהי' המעשר טפל להחולין, ויהי' נקרא כל הבהמה על שם החולין, וזה שייך רק בבהמה א', אבל אין שייך לומר שיהי' בהמה א' טפלה לבהמה אחרת.

ד. ביו"ט מ"ט לא

הק' הטורי אבן, מה הק' הגמ', דלמא לאו משום דאין יוצא ידי חובת שמחה במעשר בהמה ביו"ט, אלא משום דנדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט, אפי' נשחטה לשם חובת שמחה נמי אין קרבין ביו"ט [לשיטתו, דלא כתוס' לעיל ז.], ולדברי תוס' שם לק"מ, משום דעיקר הקרבן לגבוה בעי, ומשלחן גבוה הוא דזכי לצאת ידי חובת שמחה. וע"ש שהאריך בזה, וסיים דע"כ סוגיין אתי כמ"ד דמקריבין נדרים ונדבות ביו"ט. אולם כל זה לפי הבנתו דקו' הגמ' היא דין שלמי שמחה, למה אינו יכול לצאת ידי חובת שלמי שמחה שלו במעשר בהמה. אבל ע' במרומי שדה דפי' דמה דאמרי' דבשאר כל ימי הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, היינו קרבן שלמי חגיגה שלו, ולא שלמי שמחה, דרק ביום ראשון אינו יכול לצאת ידי חובת חגיגה שלו במעשר בהמה, אבל בשאר ימי הפסח שפיר יכול לצאת ידי חובתו במעשר בהמה [ומש"כ רש"י דשאר

מראי מקומות - חגיגה

ח. (המשך)

ה. משום סקרתא

הק' תוס', תיפוק ל' שאין מקדישין ביו"ט, ותי' דכיון דמוקדש ועומד, וחייב מן התורה להקדישו, אין איסור להקדישו ביו"ט. גם הק', למה אינו אסור להקדיש המעשר בהמה כמו שאסור להפריש תרומות ומעשרות בשבת ויו"ט, ותי' שאינו מתקן בזה, שהרי אף בלא הפרשתו הי' מותר לאוכלו, ולא דמי לתרו"מ דמתקן הטבל לאכילה. וכ' המרומי שדה דלכאו' תוס' בזה אזלי לשיטתייהו בביצה (ט), דכל האיסור להפריש תרו"מ בשבת ויו"ט הוא משום מתקן, אבל לפי פרש"י שם, דהאיסור הוא משום שהוא כמקדיש, א"כ לכאו' אין שייך תי' זה. וגם תי' ראשון לא שייך, דהא גם בתרו"מ יש חיוב להקדישם, ומ"מ אסור לעשות כן בשבת ויו"ט, ומ"ש ממעשר בהמה. ולכן כ' לתרץ באו"א, דכמו דאמר' דהיכא שעשה עיסה ביו"ט, מותר להפריש חלה ממנו, כיון דרק ביו"ט נתחייב בחלה, ה"ה לענין מעשר בהמה י"ל כן, דהיכא דנכנסין לדיר ביו"ט, דקודם יו"ט לא היו מחוייבים במעשר בהמה, א"כ בזה שייך לומר דמותר לעשר בהמה ביו"ט, וכל האיסור הוא רק משום סקרתא (ולפי"ז לכאו' אם נכנסו לדיר קודם יו"ט, א"כ אה"נ, לא יהי' צריך לתירוץ לסקרתא, ויהי' אסור מדין הקדש ביו"ט).

כל ימות הפסח דאינו אלא לשמחה, ומשמע דדוקא שלמי שמחה הוא, ולא חגיגה, כ' הנצי"ב דזהו משום דס"ל לרש"י דמסתמא הקריב קרבן חגיגה שלו ביום א', וא"כ אין לו אלא שמחה, אבל אה"נ, אם לא הקריב חגיגתו ביום א', שפיר שייך זה לענין חגיגה ג"כ. ועפ"ז ביאר קו' הגמ', דודאי לא יהי' ק' מידי אם הי' רק שלמי שמחה, וכמו שאינו יכול להביא חטאת ואשם ביו"ט, אף דעל ידו יכול לצאת דין שמחה שלו, א"כ ה"ה קרבן מעשר בהמה. אבל לענין חגיגה, כיון דחוב הוא, שפיר יכול להקריבו ביו"ט, וא"כ למה אסור ביו"ט. ומה שיכול לצאת ידי חובת חגיגה שלו בשאר ימי המועד ע"י מעשר בהמה, היינו משום דנכלל בריבוי של כאשר יברך ד' דכתי' בחגיגה, דנתרבה מעשר שני ומעשר בהמה שבאים מן הברכה, ולכן שפיר יכול לטפול בהמה לבהמה בחגיגה. ועפ"ז פי' הא דהרמב"ם (חגיגה ב, ט) ס"ל דאדם יוצא ידי חובת שלמי חגיגה במעשר בהמה, וזהו ע"כ בטופל בהמה לבהמה, אף דכ' הרמב"ם (שם, ח) דטופלין מעות למעות, והיינו משום דכיון דריבתה התורה דיכול לצאת ידי חובת חגיגה במעשר בהמה, ע"כ היינו בטופל בהמה לבהמה, ובזה מיושב קו' הראב"ד שם (ע"פ ביאור הכס"מ בשם המהר"י קורקוס בקו' הראב"ד), דאין שייך טופלין במעשר בהמה אלא בהמה לבהמה.